

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA‘LIMI VAZIRLIGI
IXTISOSLASHTIRILGAN TA‘LIM MUASSASALARI AGENTLIGI
HUZURIDAGI PEDAGOGIK MAHORAT VA XALQARO BAHOLASH
ILMIY-AMALIY MARKAZI**

**UMUMIY O‘RTA TA‘LIM MUASSASALARIDA
TARIX FANI BO‘YICHA NOMZODLARINI
TANLOV ASOSIDA ISHGA QABUL QILISH SINOVI UCHUN
FOYDALANILADIGAN TEST TOPSHIRIQLARI
SPETSIFIKATSIYASI**

Toshkent – 2026

**UMUMIY O‘RTA TA‘LIM MUASSASALARIDA
TARIX FANI BO‘YICHA NOMZODLARINI TANLOV ASOSIDA ISHGA
QABUL QILISH SINOVI UCHUN FOYDALANILADIGAN TEST
TOPSHIRIQLARI SPETSIFIKATSIYASI**

Mazkur spetsifikatsiya tarix fani bo‘yicha nomzodlarni ishga qabul qilish sinovida foydalaniladigan test topshiriqlarining mazmuni, qamrovi, turi, shakli, baholash mezonini va o‘tkazilish tartibiga qo‘yilgan talablarni aks ettiradi.

I. Umumiy tamoyillar

Baholashning asosiy maqsadi tarix fani mutaxassislarining fan bo‘yicha nazariy bilimlari, amaliy ko‘nikmalari va kasbiy kompetensiyalarini kompleks baholashdan iborat.

Test topshiriqlari kasbiy faoliyatda zarur bo‘ladigan bilimlarni tanish va notanish vaziyatlarda qo‘llash, muammoli holatni tahlil qilish hamda maqbul yechimni tanlashga yo‘naltiriladi.

II. Me‘yoriy asoslar

1. O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta‘limi vazirining 2026-yil 15-iyundagi 203-son “Maktabgacha va maktab ta‘limi vazirligi tizimidagi davlat maktabgacha ta‘lim tashkilotlari va umumiy o‘rta ta‘lim muassasalari xodimlarini tanlov asosida ishga qabul qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi buyrug‘i.

III. Baholash qamrovi

Tarix fani bo‘yicha 40 ta test topshirig‘i taqdim etiladi va ularni bajarish uchun 60 daqiqa vaqt beriladi. Test topshiriqlarida yagona to‘g‘ri javobni talab qiladigan (Y1), moslashtirishni talab qiladigan (Y2) hamda ketma-ketlikni talab qiladigan (Y3) yopiq turdagi topshiriqlardan foydalaniladi. Test topshiriqlarining mazmun sohasi va baholanadigan bilim hamda ko‘nikmalar bo‘yicha taqsimoti quyidagi jadvalda aks etgan:

**Mutaxassislik fanidan tuziladigan test topshiriqlarining mazmun sohasi
va baholanadigan bilim va ko‘nikmalari bo‘yicha taqsimoti**

1-jadval

Mazmun soha	Baholanadigan konstruktlar	Testlar soni
1. O‘zbekiston tarixi		25 ta
1.1. O‘zbekiston tarixining qadimgi davri		

O‘zbekiston tarixining qadimgi davri	– qadimgi insonlar yashagan davr, ularning turmush tarzi, diniy e‘tiqodlari va faoliyati haqidagi ma’lumotlarni topish; – O‘zbekiston hududida yashagan qadimgi elatlar va ularning davlat tuzilmalarini (shaharlarini), shuningdek, antik madaniyatning O‘rta Osiyoga kirib kelishi bilan bog‘liq tarixiy jarayonlarni aniqlay olish; – Buyuk Ipak yo‘lining shakllanishi va rivojlanishi xususiyatlarini aniqlay olish; – mil.avv. I mingyillikda vujudga kelgan yangi dinni aniqlay olish; – davlatlar va hukmdorlarning O‘rta Osiyoga kirib kelishi, ushbu jarayon natijasida ro‘y bergan hodisalarni aniqlash, tahlil qilish va baholash; – mil.avv. IV asr – milodiy III asrlarda mavjud bo‘lgan davlatlarga doir ma’lumotlarni topish, taqqoslash va umumlashtirish; – sabab-oqibat va jarayonlar ketma-ketligini tushunish.	6
1.2. O‘zbekiston tarixining IV–XIII asrlar davri		
O‘zbekiston tarixining IV–XIII asrlar davri	– yer egaligi munosabatlari va ilk o‘rta asrlarda shakllangan ijtimoiy tabaqalarni farqlay olish; – tarixiy hodisalar o‘rtasidagi sabab-oqibat bog‘liqligini aniqlash; – davlatlarning siyosiy, ijtimoiy-iqtisodiy hayoti, tashqi siyosati, madaniy yuksalish jarayonlarini taqqoslash, tahlil qilish va xulosa chiqarish; – ushbu davr hukmdorlari, tarixiy shaxslari, ilm-fan vakillari bilan bog‘liq ma’lumotlarni aniqlash va tahlil qilish; – muhim tarixiy ma’lumotlarni bilish, farqlash va tahlil qilish;	4
1.3.O‘zbekiston tarixining XIII–XV asrlar davri		

O‘zbekiston tarixining XIII–XV asrlar davri	– hukmdorlarning siyosiy, ijtimoiy-iqtisodiy, madaniy va tashqi aloqalariga oid ma’lumotlarni topish; – tarixiy hodisalar o‘rtasidagi sabab-oqibat bog‘liqligini tahlil qilish; – tarixiy shaxslar faoliyati, tarixiy joy nomlari va ular bilan bog‘liq ma’lumotlarni aniqlash va baholash; – davlatlarning siyosiy, ijtimoiy-iqtisodiy hayoti, tashqi siyosati, madaniy yuksalish jarayonlarini taqqoslash, tahlil qilish va xulosalash.	4
1.4.O‘zbekiston tarixining XVI–XIX asrlar davri		
O‘zbekiston tarixining XVI–XIX asrlar davri	– O‘zbekiston hududidagi davlatlarning (Buxoro, Xiva, Qo‘qon) tashkil topishi, rivojlanishi, sulolalar almashinuvi jarayonlarni aniqlay olish; – bu davrda sodir bo‘lgan voqea-hodisalarni aniqlash va ular o‘rtasidagi bog‘liqlikni topish; – davlat hukmdorlari va tarixiy shaxslar bilan bog‘liq ma’lumotlarni topish, ularning faoliyatini aniqlash, tahlil qilish; – har bir davlatning siyosiy, ijtimoiy, iqtisodiy, madaniy hayoti va tashqi siyosatining o‘ziga xos xususiyatlarini aniqlash, tahlil qilish va xulosalash.	4
1.5.O‘zbekiston tarixining XIX asrning ikkinchi yarmi XX asrning 90-yillari		

O‘zbekiston tarixining XIX asrning ikkinchi yarmi XX asrning 90-yillari	– O‘zbekiston tarixining murakkab davrida yuz bergan siyosiy, ijtimoiy-iqtisodiy hamda madaniy jarayonlarni aniqlash; – mazkur davrda yuzaga kelgan siyosiy o‘zgarishlar, ijtimoiy tabaqalanish, iqtisodiy inqiroz va islohotlar jarayonini aniqlash; – o‘zbek xalqining mustamlakachilarga qarshi qaratilgan xalq harakatlari, ularning yo‘lboshchisiga oid ma’lumotlarni topish va tahlil qilish; – O‘rta Osiyo davlatlarining dastlab podsho Rossiyasiga, keyinchalik Sovet hokimiyati vassaliga aylanishiga olib kelgan siyosiy va iqtisodiy omillarni, bu jarayonning mintaqahayotiga ta’sirini hamda uning uzoq muddatli oqibatlarini baholash; – O‘zbekiston va butun mintaqada olib borilgan siyosiy, iqtisodiy va mafkuraviy siyosatning xususiyatlarini, uning ijobiy va salbiy jihatlarini ajrata olish; – tarixiy ma’lumotlarni xronologik ketma-ketlikda to‘g‘ri joylashtira olish; – jadidlar faoliyati, keyinchalik ularning davlat boshqaruvida tutgan o‘rnini aniqlash; – hayotiy vaziyatlarda tarixiy ma’lumotlarni to‘g‘ri ajrata olish.	4
1.6.O‘zbekiston tarixining mustaqillik davri		
O‘zbekiston tarixining mustaqillik davri	– O‘zbekiston mustaqillikka erishish jarayonida sodir bo‘lgan voqealarni, shuningdek, mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy sohalarining rivojlanish jarayonlarini topish; – O‘zbekiston Respublikasining xalqaro maydonda teng huquqli subyekt sifatida faoliyat olib borishi, xalqaro tashkilotlar, davlatlar bilan har tomonlama aloqalariga doir ma’lumotlarni topish, tahlil qilish; – mamlakatni rivojlantirish yo‘lida barcha sohalarda amalga oshirilgan chora-tadbirlarni aniqlash; – mustaqillik davrida amalga oshirilgan siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy, harbiy va madaniy islohotlarning natijalari va ahamiyatini aniqlash.	3
2. Jahon tarixi		15 ta
2.1. Qadimgi dunyo tarixi		

Qadimgi dunyo tarixi	– qadimgi dunyo tarixida yuz bergan siyosiy, ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy jarayonlar, sivilizatsiyalar, qadimgi davlatlar va ular o‘rtasidagi munosabatlar, tarixiy hodisalar o‘rtasidagi bog‘liqlikni topish; – tarixiy ma’lumotlarni mantiqiy ketma-ketlikda to‘g‘ri joylashtira olish; – qadimgi xalqlar, hukmdorlar bilan bog‘liq ma’lumotlarni aniqlash, tahlil qilish; – antik tarixning vujudga kelishi, ushbu davrda ro‘y bergan voqea-hodisalar, antik madaniyatning O‘rta Osiyoga kirib kelishi, uning ushbu hududga ta’sirini aniqlash.	2
2.2. Jahon tarixining o‘rta asrlar davri (V–XIII asrlar)		
Jahon tarixining o‘rta asrlar davri (V–XIII asrlar)	– V–XIII asrlarda Yevropa, Osiyo, Amerika va Afrika xalqlarining siyosiy tuzumi, ijtimoiy-iqtisodiy hayoti va madaniy rivojlanishi haqidagi tarixiy ma’lumotlarni topish va ularni farqlay olish; – o‘rta asr davlatlarida sodir bo‘lgan ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy hayotidagi o‘zgarishlar va rivojlanish jarayonlarini aniqlay olish; – turli mintaqalardagi feodal tuzum, shaharlar rivojini ma’lumotlar asosida aniqlash, tahlil qilish; – o‘rta asr hukmdorlarining ichki va tashqi siyosati, ijtimoiy, madaniy faoliyatini ajrata olish; – tarixiy ma’lumotlarni mintaqaviy solishtirish xulosalash, sabab va oqibatlarini baholash; – Yevropa, Osiyo, Amerika va Afrika xalqlarining rivojlanishidagi o‘xshash va farqli tomonlarini aniqlash, tahlil qilish.	3
2.3. Jahon tarixining o‘rta asrlar davri XIII–XV asrlar		

Jahon tarixining oʻrta asrlar davri XIII–XV asrlar	– XIII–XV asrlarda Yevropa davlatlari, shuningdek Osiyo, Afrika va Amerika xalqlarining boshqaruv tizimi, iqtisodiy faoliyati va madaniy hayoti haqidagi tarixiy maʼlumotlarni topish, farqlay olish; – turli mintaqalardagi davlatlar, siyosiy tuzumi, shaharlar rivoji va ijtimoiy tuzilish farqlarini topish, tahlil qilish; – jahon xalqlari va Oʻrta Osiyo ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy rivojlanish jarayonlaridagi oʻxshash va farqli tomonlarini tahlil qilish, sabab va oqibatlarini baholash; – tarixiy voqea-hodisalarning sababi, natijasi, ahamiyatini tahlil qilish; – Yevropa qirollari va boshqa mintaqalar hukmdorlarining faoliyatini aniqlash, tahlil qilish.	3
2.4.Jahon tarixining yangi davri (XVI–XX asr boshlari)		
Jahon tarixining yangi davri (XVI-XX asr boshlari)	– Yevropada yangi davr boshlanishi hamda XVI–XX asrlarda Yevropa, Amerika, Osiyo va Afrika mamlakatlarining siyosiy, ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy sohada maʼlumotlarni topish, tahlil qilish; – xarita asosida tarixiy maʼlumotlarni aniqlash; – tarixiy maʼlumotlarni bilish, farqlash, tahlil qilish va xronologik ketma-ketlikda toʻgʻri joylashtira olish; – turli mintaqalardagi siyosiy tizim va ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlar, davlat rahbarlari bilan bogʻliq maʼlumotlarni tarixiy manbalar asosida tahlil qilish, oʻzgarishlarni solishtirish, sabab-oqibatlarini baholash.	3
2.5.Jahonning eng yangi tarixi (XX–XXI asrlar)		

Jahonning eng yangi tarixi (XX–XXI asrlar)	– 1918–1945, 1945–1991 va 1991-yildan hozirgi kungacha bo‘lgan davrlarga xos siyosiy, ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy jarayonlarni topish; – 1918-yildan keyingi tarixiy jarayonlarni siyosiy tizimlar, iqtisodiy model va madaniy o‘zgarishlar nuqtai nazaridan tarixiy manbalar, xaritalar, statistik ma’lumotlar va vaziyatlarni aniqlash, tahlil qilish. – davlatlarning siyosiy tuzumi, hokimiyat almashinuvi va bu jarayonlar oqibatida sodir bo‘lgan voqealar, global muammolarga oid ma’lumotlarni aniqlash; – muhim tarixiy ma’lumotlarni bilish, farqlash va tahlil qilish; – xarita asosida tarixiy ma’lumotlarni aniqlash; – uch tarixiy bosqichda yuz bergan siyosiy, ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy jarayonlarni o‘zaro solishtirib, ularning sabab-oqibat bog‘liqligini baholash hamda mazkur jarayonlarning global miqyosdagi ta’sirini aniqlash, tahlil qilish.	4
Jami:		40

Kognitiv ko‘nikmalar taqsimoti

2-jadval

T/r	Kognitiv daraja	Izohi
1	Bilish	Fanga doir nazariy ma’lumotlar, atamalar, tushunchalarni eslab qolish, ularning mazmuni, maqsadi va qo‘llanilishini tushunish
2	Qo‘llash	Bilim, tushuncha va protseduralarni yangi (notanish) kontekstlarda qo‘llay olish
3	Mulohaza qilish	Faktlar, dalillar, fikrlarni taqqoslash, tahlil qilish, taxmin qilish va xulosa(lar) chiqarish

IV. Baholash mezonlari

Test topshiruvchining umumiy natijasini (raw score) hisoblash uchun har bir to‘g‘ri javob uchun 2,5 ball, noto‘g‘ri javob uchun ball berilmaydi. Umumiy eng yuqori natija 100 ballni tashkil etadi.

V. Imtihon tartibi

Test topshiruvchi imtihonga shaxsini tasdiqlovchi hujjat bilan keladi va test tashkilotchisi tomonidan belgilangan tartibga rioya qiladi. Imtihon boshlanishidan oldin test topshiruvchilarga topshiriqlarni bajarish hamda javoblarni belgilash tartibi tushuntiriladi.

Taqiqlangan vositalar: imtihon vaqtida mobil telefon, aqlli soat, planshet, quloqchin, elektron eslatma, ruxsat etilmagan bosma yoki elektron materiallardan foydalanish qat'iyan man etiladi.

Axloq va intizom: nusxa ko'chirish, yordam so'rash yoki yordam berish, imtihon davomida gaplashish, ruxsatsiz chiqish va nazoratchi ko'rsatmalariga amal qilmaslik taqiqlanadi. Qoidabuzarlik aniqlanganda, belgilangan tartibda rasmiylashtiriladi va test topshiruvchi imtihondan chetlashtirilishi mumkin.

VI. Tavsiya etiladigan asosiy adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi Lex.uz.
2. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. Lex.uz.
3. O'zbekiston Respublikasining "Pedagogning maqomi to'g'risida"gi Qonuni. Lex.uz.
4. Sagdullayev A.S., Kostetskiy V.A, Qadimgi dunyo tarixi (6-sinf). – Toshkent: "Yangiyo'l poligraf servis", 2022.
5. Zamonov A., Ismatova N. va b., O'zbekiston tarixi (7-sinf), – Toshkent: "Sharq", 2022.
6. Nasrullayev L. va b., Jahon tarixi (7-sinf), Respublika ta'lim markazi – Toshkent, 2022.
7. Zamonov A., Ismatova N., Aminov B., Jabborova Z., Qudratov Sh., O'zbekiston tarixi (8-sinf) – Toshkent, 2023.
8. Abdimo'minov O., Mustafoyev J., Nasrullayev L., Jahon tarixi (8-sinf) – Toshkent, 2024.
9. Ismatova N., Jo'rayev U., O'zbekiston tarixi (9-sinf). –Toshkent, 2024.
10. Ergashev Sh., Bobomatov T., Jahon tarixi (9-sinf), – Toshkent, 2024.
11. Tillaboyev S. va b., O'zbekiston tarixi (10-sinf), Respublika ta'lim markazi – Toshkent, 2022.
12. Ergashev Sh. va b., Jahon tarixi (10-sinf), Respublika ta'lim markazi – Toshkent, 2022.
13. Zamonov A., Abdimo'minov O., Bobojonov I., O'zbekiston tarixi (11-sinf), Respublika ta'lim markazi – Toshkent, 2025.
14. Ergashev Sh., Bobomatov T., Abdullayev J. Jahon tarixi (11-sinf), Respublika ta'lim markazi – Toshkent, 2025.

15. Jo‘rayev N., Zamonov A., O‘zbekiston tarixi (11-sinf). –Toshkent: “G‘afur G‘ulom”, 2018.
16. Ergashev Sh., Xodjayev B., Abdullayev J., Jahon tarixi (11-sinf). – Toshkent: “Turon-Istiqlol”, 2018.
17. Sagdullayev A., Kostetskiy V., Qadimgi dunyo tarixi (6-sinf). (O‘qituvchilar uchun metodik qo‘llanma), Respublika ta’lim markazi, – Toshkent, 2022.
18. Zamonov A., Ismatova N., Zamonov Z., Jabborova Z., O‘zbekiston tarixi (7-sinf), (O‘qituvchilar uchun metodik qo‘llanma), Respublika ta’lim markazi, – Toshkent, 2022.
19. A.Ismailov, J.Mustafoev, N.Hakimov, L.Nasrullayev, R.Raxmatov, S.Kushbekov., Jahon tarixi (7-sinf), (O‘qituvchilar uchun metodik qo‘llanma), Respublika ta’lim markazi, –Toshkent, 2022.
20. A. Zamonov, N. Ismatova, Z. Zamonov, N. Qudratova., O‘zbekiston tarixi (10-sinf), (O‘qituvchilar uchun metodik qo‘llanma (xrestomatiya)). Respublika ta’lim markazi, – Toshkent, 2022.
21. Xodjayev B., Abdullayev J., Hakimov N., Jahon tarixi (10-sinf), (O‘qituvchilar uchun metodik qo‘llanma). Respublika ta’lim markazi, – Toshkent, 2022.
22. Asqarov A., Azamat Ziyoy, Maqsudov F.A., Pidayev Sh.R., Boboyorov G‘.B., Otaxo‘jayev A.M., Bekmurodov I.I., O‘zbekiston tarixi I qism. – Toshkent: “Ma’naviyat”, 2023.
23. Zamonov A., Abdusodiqov S., O‘zbekiston tarixi II qism. – Toshkent: “Bayoz”, 2024.
24. Zamonov A., O‘zbekiston tarixi III qism. – Toshkent: “Bayoz”, 2023.
25. Semyonov V.F., O‘rta asrlar tarixi. – Toshkent: “O‘qituvchi” 1973.
26. Atlas, xarita (O‘zbekiston tarixi va Jahon tarixi yozuvsiz xaritasi bilan) 6–11-sinflar O‘zbekiston respublikasi yer resurslari, geodeziya, kartografiya va davlat kadastr davlat qo‘mitasi.

VII. Eslatma

Test topshiriqlari mazmuni tavsifa etilgan manbalarda aks etgan qonunchilik, kasbiy mazmun, tamoyil va yondashuvlar bilan moslashtiriladi. Biroq topshiriqlar manbalardan to‘g‘ridan-to‘g‘ri olinmaydi. Test topshiriqlari talabgorning kasbiy vaziyatlarni tahlil qilish, bilimni amaliyotda qo‘llash va asosli qaror qabul qilish ko‘nikmalarini baholashga qaratiladi.

